

DES DEL JARDÍ

Una escena sufocant

VICENÇ PAGÈS

De manera periòdica em pregunto a partir de quin moment la universitat catalana es va començar a desentendre dels escriptors vius. Temps enrere, no era pas estrany trobar poetes o novel·listes presidint actes massius celebrats al paranímf, posem per cas. Actualment, fa l'efecte que els escriptors no tenen altra sortida que desaparèixer si volen desencallar projectes de congressos i simposis que, per alguna raó, no es poden celebrar en vida seva.

Em va semblar entendre l'origen d'aquesta desafecció l'altre dia quan repassava la pel·lícula *Annie Hall*, de l'any 1977. En una escena memorable, Woody Allen i Diane Keaton fan cua en un cinema dels que aquí s'anomenaven d'art i assaig. Uns passos al darrere de la cua hi tenen un dels personatges més pedants que han sorgit mai d'una producció cinematogràfica; es tracta d'un professor de la Universitat de Columbia que pontifica de manera ininterrompuda, i en un volum alarmanant, sobre qüestions més aviat profundes de la cultura contemporània. Woody Allen, visiblement alterat, acaba increpant-lo. En la discussió que sorgeix, el professor no cedeix terreny; al contrari, proclama amb vehemència que coneix perfectament les qüestions sobre les quals disserta, com ara les teories de Marshall McLuhan sobre la cultura de masses.

Llavors arriba un cop d'efecte. Resulta que Marshall McLuhan (el teoritzador de la Galàxia Gutenberg, de l'home tipogràfic, de l'aldea global, del mitjà com a missatge i com a extensió del cos) està al vestíbul del cine i ha sentit la conversa. A continuació, en una escena terriblement sufocant, McLuhan s'encara amb el professor de Columbia. Li assegura que ho ignora tot sobre la seva obra i que, en boca seva, les seves pròpies teories li sonen a fal·làcies. Cada vegada més indignat, MacLuhan enfila un reguitzell de retrets fins que deixa anar la interrogació retòrica que qualsevol professor de filologia preferiria que un escriptor no li formulés mai: «Com vol fer una classe sobre una cosa que no ha entès?»

Crítica >

Pistolers, obrers i burgesos

Rafael Vallbona ha escrit un thriller històric a «Forasters», una novel·la ambientada a la Barcelona dels temps dels pistolers i a la Cerdanya dels anys quaranta

XAVIER CORTADELLAS
 A l'últim capítol de *Forasters*, una dona explica a un home que el pare d'ella va voler matar l'avi d'ell. Són a París. Ell és alemany; ella, catalana. El motiu? Doncs que, a principis de l'any 1920, un pistolero havia assassinat l'avi d'aquella dona perquè era un sindicalista de la CNT. En aquella època —la del temps en què a Barcelona es matava pels carrers— l'avi de l'alemany, que era un aventurer i un estafador que havia fet espionatge a favor dels alemanys durant la I Guerra Mundial, dirigia una banda de pistolers que treballava a les ordres de la patronal catalana. És per això que en Llibert Milà, el pare d'aquella dona i el fill, doncs, de l'obrer assassinat, culparà sempre aquell mercenari alemany de la mort del seu pare. Fa anys que somia venjar-se'n, però no serà fins a començaments dels quaranta, durant la II Guerra Mundial, quan ell ja és a l'exili i l'avi d'aquell alemany fa contraban des de la Cerdanya, que l'anirà a trobar a Sallagosa i que en tindrà l'oportunitat. És el que aquella dona explica a aquell alemany a París anys més tard. L'ha volgut conèixer només perquè «per a mi... és passar pàgina a aquesta situació en què ha viscut històricament la meva família». Possible, però gens versemblant.

Menys versemblant encara, és que Àfrica Milà, que així és com es diu la dona, sàpiga què va passar i què es van dir exactament aquells dos homes, si no va arribar ni a conèixer l'avi d'aquell alemany i si, com explica, ni va tornar a veure, ni va tornar a saber pràcticament res més del seu pare. I, no obstant, tal com llegim a la contraportada, *Forasters* de Rafael Vallbona és, efectivament, un intens 'thriller històric'. Comença a Barcelona durant la I

«FORASTERS»

Autor: RAFAEL VALLBONA
 Editorial: COLUMNA
 Pàgines: 228 / Preu: 21 €

És un intens thriller històric que comença a Barcelona el 1915 i acaba a la Cerdanya el 1943, després de recórrer Europa. Hi deambulen espies alemanys durant la Primera Guerra Mundial, gàngsters, obrers de la CNT, pistolers de la patronal a l'època de la Rosa de Foc, orfes de família i pàtria que volen venjança, aventurers, resistents francesos, i tots se saben forasters: mai no són allà on voldrien.

Rafael Vallbona (Barcelona, 1960).

Periodista, escriptor i guionista de ràdio i TV. Ha escrit poesia, novel·la, guions de ràdio, narrativa eròtica i llibres d'investigació i divulgació, a més de

biografies i llibres de viatge. És col·laborador habitual en diversos mitjans de comunicació. Ha guanyat diversos premis; el darrer, el Néstor Luján.

Guerra Mundial i, deixant de banda el capítol final, acaba a la Cerdanya l'any 1943. Vallbona, que va guanyar el premi Amat-Piniella amb el llibre *La comuna de Puigcerdà*, s'ha documentat molt bé. El

resultat es fa evident en molts detalls i en molts capítols. Hi ha un moment, per exemple, en què, després d'indicar que «a Barcelona, les misèries del món s'havien convertit en grandesa», escriu que «els vells music-halls estaven en decadència i el sinalco i el didon havien deixat de ser begudes de la nit».

El capítol inicial, en què un noi veu aparèixer un submarí a la badia dels Alfacs, m'ha fet pensar en *Un de Begur* de Josep Pla. També he pensat en Jordi-Pere Cerdà quan he llegit que un dels personatges de la resistència francesa es deia Antoni Cayrol. Atès que és amable i de bon llegir, a l'abast del gran públic, s'entén que Rafael Vallbona hagi obtingut amb *Forasters* l'últim premi Néstor Luján de novel·la històrica. En aquest gènere, hi ha novel·les en què els personatges tenen caràcter i versemblança per ells mateixos i en què el temps històric és un bon fons. Són les que m'agraden més. En d'altres, el veritable protagonista és la història: els personatges hi van a remolc.

És el que passa a *Forasters*. En el benentès, però, que en general la llengua és àgil, eficaç i senzilla, molt més a prop, d'aquest barceloní no sempre del tot correcte d'avui que no pas del català que fa l'efecte que haurien hagut de parlar. Hi ha un moment, no obstant, que Josep Milà, que prové de pagès, que treballa a la Canadència i que amb prou feines ha anat a estudi, diu amoïnada a Anna, la seva dona, que «la intransigència cruel i despietada de la burgesia ens està abocant a un error immens». Ningú que passi necessitats i que toqui de peus a terra no deu haver parlat mai així. I menys, amb la seva dona. *Forasters*, però, no és cap error. Només un thriller escrit en alguns moments massa de pressa.

Novetats >

«EL SUPERTALLER DE L'HUMOR»

Autor: JORDI MORENO / PACO MORENO
 Editorial: BROMERA
 Pàgines: 172 / Preu: 8 €

Segona entrega per als seguidors del primer llibre *El taller de l'humor*, dels mateixos autors. Més endevinalles, més acudits, més poesies, més

diàlegs absurds, números màgics, trucs originals i jocs participatius. Han recopilat tot això i alguna sorpresa més perquè grans i petits s'ho passin bé. Paco Moreno i Jordi Moreno són dos germans nascuts i residents a Polinyà de Xúquer.

«DEL SUD. EL PAÍS VALENCIÀ AL RITME DELS OBRINT PAS»

Autors: ANTONI RUBIO I HÈCTOR SANJUAN
 Editorial: MINA
 Pàgines: 226

Aquest llibre explica alguna cosa més que la trajectòria artística d'aquest grup musical. També és el relat d'una terra mítica, de projectes faraònics, de gratacles ran de mar que contrasten amb les perifèries urbanes, la falta d'infraestructures sanitàries i els barracons de la xarxa escolar del País Valencià. Els autors, periodistes, han seguit els Obrint Pas.

«SELECTED POEMS OF JACINT VERDAGUER: A BILINGUAL EDITION»

Autor: JACINT VERDAGUER. / Traducció i selecció: RONALD PUPPO. / Pàgines: 339 / Preu: 28,50 €
 Editorial: UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

Es tracta d'una selecció acurada de poemes de Jacint Verdaguer traduïda a l'anglès. S'hi inclouen poemes de tots els períodes viscuts pel poeta: els seus dies com a estudiant del seminari, el seu viatge en vaixell i també la seva crisi espiritual. Amb aquest treball es pretén recuperar la figura de Verdaguer i situar-lo en el panteó dels escriptors internacionals.

